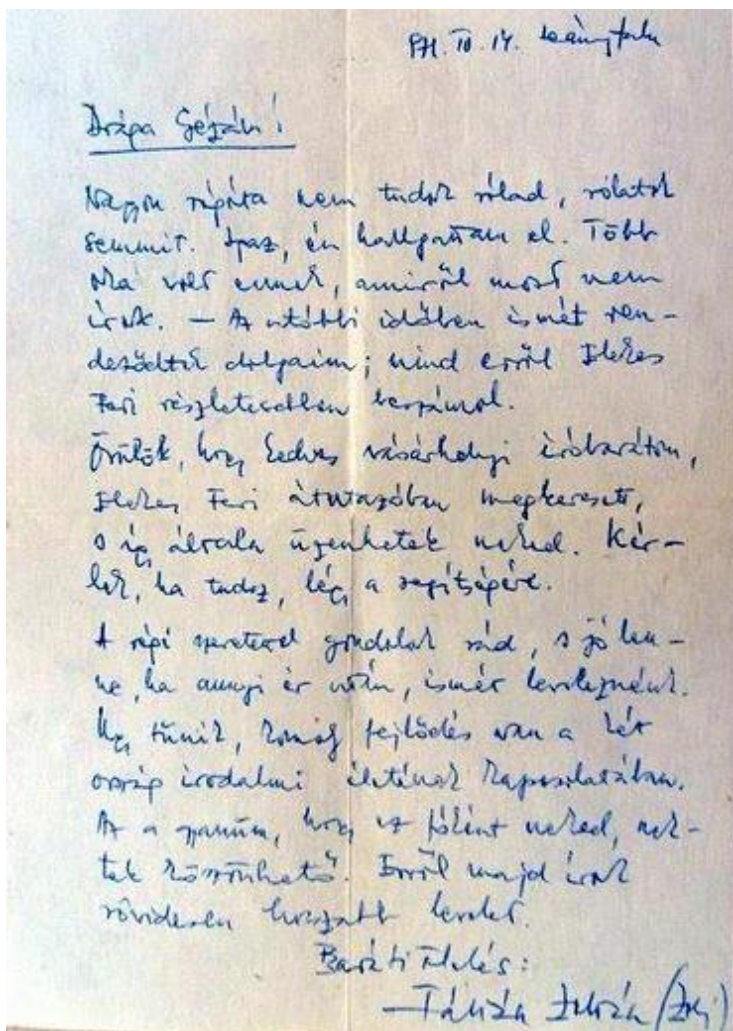

Elekes Ferenc

Zsebemben stockholmi levél

Ha engem elvisznek ebből a kórteremből valami újabb vizsgálatra, magára bízom a mobilomat, ne vesszen el, s tudjon beszámolni a feleségemnek. Ha hív. Erre kér a mellettem lévő szomszéd. Mondom, én megbízhatatlan, hanyag ember vagyok. Bízva egy nővérré, vagy a vörös hajú doktorra, csak reám ne, mert erre én teljeséggel alkalmatlan vagyok. Higgyen nekem. Mondok egy példát a hanyagságomra:

Most is itt van a zsebemben egy stockholmi levél. Ezerkilencszázhetvenegy október tizennegyedikén bízta reám azt a levelet Fábián Zoltán, a magyar írószövetség

akkori titkára, hogy másnap vigyem magammal Stockholmba, s adjam át Thinsz Gézának, a költőnek. Én is költő voltam abban az időben. Másnap azt mondja nekem Karinthy Ferenc, akit különben Cini-nek hívtak, menjek el véle Csepelre, olvassunk verseket az ottani munkásembereknek, mert neki most írni nincs kedve. Mondom neki, Cini drága én egész életemben Svédországba szerettem volna menni. Mégpedig véglegesen. Épp oda indulok, s most menjek véled Csepelre? Azt mondja,

igen, menjünk Csepelre. Útközben anyjáról beszélt, kit Böhm Arankának hívtak, s arról, hogy a sport a legszebb dolog a világon. Mondom, na és a te apád, Karinthy Frigyes nem érdemelne meg néhány szót, mert én éppen azért megyek most véled Csepelre, hogy róla is halljak valamit tőled... Cini hallgatott.

Csepelen egy nagy, piros asztal mögül elmondtam én is néhányat a verseimből, amelyekre emlékeztem. Bodzaillat volt ezekben a versekben, galagonyák színe, s talán a kőkény természete. Megtapsoltak érte e csepeli munkásemberek.

Hazafelé menet azt kérdi Cini: te csakugyan svéd akarsz lenni, azért indulsz most oda? Svéd akarsz lenni véglegesen? Mondom, az, svéd akarok lenni. Majd szökére festetem a hajam és megtanulok svédül és egész nap svédül beszélek. És lehet, verseket is írok svédül. Te majd szépen lefordítod őket...

Másnap már Hamburgban voltam. Elindultam a kikötő felé, hogy megnézzem a tengert. Látni akartam a nagy vizet, amelyen hamarosan átkelek és svéd leszek végérvényesen.

Részeg, bozontos fickók állítottak meg az éjszakában. Cigarettaért kértek. Az egyiknek odaadtam az egész dobozt. Megnézte és azt mondta, hogy merészelek elindulni néhány szál cigarettával, bele ebbe a hamburgi éjszakába, mert abban amennyi van, az kevés. És meg is fenyegetett. Azt mondta, azonnal menjek, s vegyek neki is cigarettát, mert különben baj lesz. Én akkor úgy elindultam cigarettáért, hogy a hazafelé vezető útra tértem és hajtottam veszettül, délre. A birodalmi úton. Svédország mögöttem maradt. Véglegesen.

Soha nem jártam Svédországban. És nem festettem szökére a hajam. És verseket sem írtam soha svédül. Zsebemben stockholmi levél. És most kinek adhatnám át ezt a levelet? Aki küldte meghalt, s az is, akinek címezte...

A szerk. megjegyzése:

A sorsnak nevezett véletlenek folytán egyszer minden kiderül, régi kenyeres társam a minap belelapozott abba a könyvbe, amelyben az idemásolt levél eddig szendergett. A címzett és feladó most bólogat fenn a magasságosban, mert kérésre ez a levél eljutott Svédországba és az Ághegyben akárki olvashatja. Írója tettevel, ha akarja, ha nem, közelebb került a svéddekhez, illet leg a svédországi magyarokhoz, hiszen ritka adalékkal gazdagította a skandináviai magyar alkotók történéseinek tárházát. Az, hogy mennyire apróságon múltott, hogy nem szerkeszti az Ághegyet, kiderül az elhíresült alábbi, a Feriforma cím blogjában sorakozó jegyzeteiből összeállt regényének alábbi fejezetéből is.

Kelet ó Siménfalva

Sokszor úgy elszáll a képzeletem, hogy alig tudom visszahozni. Ebben a visszahozásban legtöbbször ez a szegény Gocsovszky né szokott segíteni nekem. Azzal, hogy eszembe jut az ő alakja.

Egyszer Hamburgban sétáltam egymagamban, éjszaka volt, s nagy fényesség mindenfelé. Főleg ott, a kikötő közelében. Megállít engem egy föltúrt gallérú fiatal ember, adnék neki cigarettát. Adtam. Tüzet is kért. Azt is adtam. És miután jó adag füstöt beszívott, nem hagyott ott engem, hanem kérdőre vont. Hogy miféle ember vagyok én, hogy a cigarettás dobozomban csupán egyetlen szál maradt. Hogy is merek elindulni, bele a hamburgi éjszakába két szál cigarettával? Mert egy tisztességes

Thinsz Géza

Elekes Ferenc

csavargónak legalább két doboz cigarettára van szüksége egy hamburgi éjszakához. És még föl is szólított, hogy igenis, vegyek két doboz cigarettát, egy neki is jusson. Mert ha nem, akkor baj lesz. Nagy baj. Mondom, jó, s elindultam két doboz cigarettáért. Úgy elindultam, hogy elhatároztam, meg sem állok Siménfalváig.

Akkor még nem ismertem a maga valójában ennek a szegény Gocsovszkynek az igazságkereső szellemét, de szomszédok voltunk, s valami ragadhatott reám belőle, mert éreztem, nem igazság, hogy én ennek az embernek cigarettát vegyek éjnek idején. És azt sem tartottam helyénvalónak, hogy engem csavargónak nevezett. Ami még igaz ezen felül, az az, hogy féltem is tőle.

Otthagytam ezt a fényes Hamburgot, elindultam kelet felé.

Olyan történelmi éjszakában indultam el kelet felé, amikor minden épkezláb ember nyugat felé igyekezett.

A keletnémet határnál megállít egy keletnémet, derék rendőr, nézi a papírjaimat, kérdi, hová akarok menni. Mondom, Siménfalvára. Ezt ő láthatóan nem értette, gondolhatta azt is, hogy az egy gyarmat lehet valahol, Afrikában, de nem vallotta be a tudatlanságát. Elhallgatta, hogy nem tudja, merre van ez a Siménfalva. És olyasmit kérdezett tőlem, mint az a hamburgi cigarettás, hogy miféle ember vagyok én, hogy nyugatról megyek keletre, amikor annak semmi értelme nincsen. De ő ezzel a véleményével nem ment tovább, hanem fölhívta a figyelmemet, be ne tegyem a lábam Nyugat-Berlinbe. Kerüljem el, mert az is nyugathoz tartozik, s aki egyszer kijön nyugatról, az legyen kijöve véglegesen. Intettem neki, hogy jó, megértettem, nem teszem be oda a lábam. Közben arra gondoltam, na, hadd el, te sem teszed be a lábad Kelet-Siménfalvára, ha a történelem szekere egyszer arrafelé találja fordítani a rúdját, hogy nem kerülheted el az én falumat.

Ez a Kelet-Siménfalva azóta is gyakran foglalkoztat engem. Pedig mi soha nem laktunk abban a fertályban, hanem a falu kellős közepében. Nem is tudom, hol lehet ez a Kelet-Siménfalva. Ezt a mi falunkban még soha nem hallottam. Csak felszeget és alszeget volt szokás emlegetni. Pedig kellene, hogy legyen a földrajzban Kelet-Siménfalva is, ha már annyi városnak van keleti és nyugati része. És sokszor fölmerült bennem az a kérdés is, miért nem hívták Felszeg-Berlinnek és Alszeg-Berlinnek,

vagy egyszerűen csak Berlinnek azt a várost, amelynek nyugati felébe nekem nem volt szabad belépnem.

Ezt a nehéz kérdést azóta rendezte a történelem az ő fordulásával, de Kelet-Siménfalva ügye még nincs elintézve. És előreláthatólag nem is lesz, mert ma már nincs senki a faluban, aki egyet is lépne a teljes igazságért. Elment ez a szegény Gocsovszkyéné. El, nyomtalanul.

Említettem, hogy az a keletnémet, derék rendőr afrikai gyarmatnak is hihette Siménfalvát, csak szégyellte bevallani tudatlanságát. Ha nem éppen éjnek idején találkozunk, s kedvem is lett volna hozzá, elmagyarázom neki, hogy az a Siménfalva valójában csakugyan egy gyarmat. Nem ott van Afrikában, ez igaz, de az én saját gyarmatom. Persze, nem az egész falu, mert azért az egész falu túlságosan nagy kiterjedésű lenne ahhoz, hogy egyedül én igazgassam. Annak csupán egy része az én gyarmatom. Az a bokros rész, a patakunk mellett, a kertünk aljában. Az a neve most is az én gyarmatomnak, hogy Porongyok.

Milyen szép neve van az én gyarmatomnak! Porongyok. Ez a név nyilván a madárfiókat jelenti, mert azt nevezik porontynak, de a falumbéli emberek úgy látszik, kihajították azt a *tyé* betűt belőle, a *gyé* betűt szebbnek ítélték, így lett az én gyarmatomból Porongyok.

Soha eszembe nem jutott volna, hogy én gyarmatnak nevezsem a Porongyokat. Csak hát ennek a németnek miképpen magyaráztam volna meg, hogy ez a bokros hely az én fennhatóságom alá tartozik? Meg esetleg a Magyarai Feri és a Bálint Domi fennhatósága alá?

Istenem, micsoda szép hely volt ez a Porongyok! Egyszerű madarak éltek itt, cingegék, sármányok, sárgarigók, kis légykapók, verebek, pintyek, harkályok, vörösbegek, vércsék! Ludak és kacsák jártak itt nagy békességben. Igaz, flamingó nem volt a Porongyok egész területén. Se sirály, se pelikán, se hattyú, se papagáj. Ha jól emlékszem, kolibri sem volt. Kizárólag idevalósi madarak és apró állatok jártak itt, a Porongyokban. Ez volt a mi kis Disneylandunk.

Még hintát is szerkesztettünk két szomorúfűzfára, hogy lássuk, melyikünk tudja azt jobban kilendíteni. A Nyikó partján tanultunk meg szízni. Pedig annak a partnak csak akkora lejtése volt, hogy neki kellett futamodnia annak, aki öt métert akart haladni. A patakunk jegén tanultunk korcsolyázni. Fából való korcsolyán, amit magunk faragtunk, hársfából, vagy abból, amit kaptunk. Az úszási sportokat is mind itt sajátítottuk el. Én például ezt a sportot úgy elsajátítottam, hogy később, a tengeren nyaralván szinte átúsztam a Krím-félszigetre. Kíváncsi voltam az ottani időjárásra. A hajózás a kisujjunkban volt! Teknőkben tanultunk meg hajózni. Fateknőkben, amelyekben anyáink mosták a sáros nadrágjainkat.

Hányszor mondta nekünk ez a szegény Gocsovszkyéné, ne öljük belé a sárba a nadrágjainkat, nehezen mossa ki anyánk! De mi nem hallgattunk reá. Ez a szegény Gocsovszkyéné hiába volt a szomszédunk. Kissé keletre volt az ő süppedő háza. Magyariektől számítva. Lehet, ő Keletsiménfalvát tartotta igazi otthonának. Pedig nem is volt neki sehol ezen a világon igazi otthona.

A benzinszagú nyúl

Amikor én a német határon elhallgattam, hogy ez a Kelet-Siménfalva tulajdonképpen az én gyarmatom, nem csak azért hallgattam el, mert éjnek idején nem akartam vitába bocsátkozni azzal a derék rendőrrel. Eszembe sem jutott, hogy ott, helyben kifejtsem az államhatárokról alkotott nézeteimet. Nézni még az autómra se merem, nehogy véletlenül házkutatást tartson benne. Mert abból még bajom is származhatott volna. Nagyobb, mint Hamburgban, amikor elküldtek cigarettáért.

Most, hogy a nemzetközi helyzet is eléggé megváltozott, s ennek a szegény Gocsovszkynének a szelleme is gyakran belengi mindennapjaimat, bevallom, hogy az autómban akkoriban ott lapult egy nyugatnémet, benzinszagú, mezei nyúl.

Ez a nyúl pedig nagyon lapult. Nem ravaszságból, hanem egyszerűen azért, mert átment rajta az autóm kereke. Mármost hogy veszi ki magát, ha az ember egy nyugatnémet, elütött, benzinszagú mezei nyúllal akar bemenni keletnémet területre? Erre a kérdésre az én jó szomszédom, a hivatásos vadászember, Magyar Pista sem tudna könnyedén válaszolni. Ő is föltenné a kérdést, mitől lett benzinszagú az a nyúl, mert olyat még ő sem látott életében.

Hogy elütöttem, attól legföntebb lapos lesz egy nyúl, de benzinszagú nem szokott lenni.

Pedig milyen egyszerű ennek a magyarázata! Csavargásaim idején benzinre soha nem volt pénzem. Már hazulról úgy indultam el, itthoni összekuporgatott benzinnel. Tele volt az autóm benzines tartályokkal. Ahogy kifogyott valamelyikből, igyekeztem azt valamiképpen pótolni. Legtöbbször az utak mentén parkoló teherautók vezetői segítettek rajtam. Azon már nem tudtak ők sem segíteni, hogy a tartályaim valahol ne szivárognak. Amikor abba a Hamburgba indultam, az egész autó tele volt benzinnel. Mert Essen városában egy Tirier nevű úrnak elmondtam, miképpen járom a világot, s ő egy ottani benzinkútnál jól fölpackolt engem üzemanyaggal. Persze, én is hagytam nála valamit az én falumból, nem mentem hozzá üres kézzel. Egy szép, fából való csillárt faragtattam neki annak emlékére, hogy együtt nyaraltunk valamikor a román tenger partján. Jóféle, hargitai fából volt faragva az a csillár. Most is meg kell, hogy legyen neki az a gyönyörű csillárja, mert azt a felesége, a szépséges Gerda is megcsodálta.

A lapuló, benzinszagú mezei nyúl története ezzel még nincs lezárva. Mert azt a nyulat nem én ütöttem el. Ő ütött el engem. Ezt most csak ez a szegény Gocsovszkyné hinné el nekem, mert megegyeztünk volt abban, hogy kerüljük a hazugságokat. Ez a nyúl az útmenti magas martról ugrott az autóm elé. Oda szökött ki a búzatáblából. Úgy elütött, hogy megfordult tőle az autóm, orral Hamburg felé. Ahonnan valósággal megszöktem, hogy ne kelljen cigarettát vennem annak a hitvány tekerőnek.

Tulajdonképpen bele is halhattam volna ebbe az ütközésbe, de valamiért nem haltam bele. Sőt, nagy szerencsém is származott ebből a közúti balesetből. Mert én ezt a mezei nyulat nem hagytam ott, hanem szépen betettem a csomagtartóba. Hátha jó lesz még valamire. Ez az elv vezérelte apámat is. Soha, semmit nem hagyott az úton, ami mellett mások fölényesen elhaladtak. Ő fölvette, hátha jó lesz valamire.

Magdeburg közelében egy kicsit eltévedtem. Ott állott az út szélén egy teherautó. A

gazdája fogta a fejét valamiért, úgy kerülgette. A fejét fogva. Ilyenkor minden rendes autós meg szokott állni, miben tudna segíteni. Megálltam és tisztáztuk, hogy nem tudok segíteni, akkora baja van annak a teherautónak. Kértem ettől a bajbajutott embertől, merre van ez a Magdeburg, mert eltévedtem a térkép után haladva. Azt mondja, nem csoda, mert ez az út DDR-kvalitét. Csakugyan hitvány, gödrös út volt ez, de a rajta való megállás jó alkalmat kínált a beszélgetésre. Mondom neki, énnekem is van egy kis defektem. Mert itt van egy mezei nyúl és nem tudom, mit csináljak véle. Sajnálom itthagyni, olyan szép példány. Csak lapos, de szép példány. Azt kérdi, mit adjon érte, mert a felesége nagyon szereti a mezei nyulat. Mondom, ha lehet, adjon egy kis benzint. Adott is bőven. Annyit, hogy még Kelet.-Siménfalváig is kitarított az a benzin. Nem az övéből adott.

Hogy mit szölt otthon a felesége a benzinszagú nyúlhoz, az más lapra tartozik. Most azért kissé röstelleném elmesélni ennek a szegény Gocsovszkynének, mennyi-féle fűfångosságot szedtem én össze ott, a Poronyok között. Hogy egy nyugatnémet, benzinszagú, mezei nyulat éjnek idején el tudok adni egy keletnémet embernek, s az érette kapott benzinnel még haza is tudok jöni az én gyarmatomra? Ezen a történeten ez a szegény asszony is elgondolkozna az ő süppedő, kicsi háza előtt...

Wagner Nándor rajza